

Šaltiniai vaikams

2017 m. Tirolio federalinės žemės (Austrija) Moterų ir lyčių lygybės departamentas sukūrė atmintinę vaikams. Ji skirta profesijoms pažinti ir informuoti apie platų karjeros pasirinkimo spektrą. Žaidimas vaizdžiai perteikia žinią, kad tiek vyrai, tiek moterys gali siekti visų profesijų.

https://www.tirol.gv.at/fileadmin/themen/gesellschaft-soziales/frauen/downloads/Anleitung_beide_Spiel_neu_2018_gesamt.pdf

Biv tinklalapyje (**Itraukiamojo ugdymo akademija**) pateikiamos pradinė klasių mokiniams skirtos priemonės, pavyzdžiui, du kortelių rinkiniai: „Veiklos“ ir „Kompetencijos“, skirtos švietimo konsultacijoms ir profesiniam orientavimui. Kortelių rinkinius lydi vadovas „Kad žinočiau, ką galiu“ (Damit ich weiß, was ich kann).

<https://www.biv-integrativ.at/material/>

Projektas „**Profesijų audimas berniukams = mergaitėms**“ (Prizma fondas, 2016 m.) (Slovėnija) kelia idėją, kad priimti sprendimus dėl tolesnių studijų ir karjeros jaunuoliai turėtų vadovautis savo norais ir interesais, o ne tėvų ar visuomenės lūkesčiais. Be daugelio kitų veiklų, projekto metu buvo surengtas viešas mokinių meninių darbų konkursas tema „Moters technologijose, kodėl ne?“ / „Vyrai ankstyvajame ugdyme, kodėl ne?“

<TKALNICA-POKLICEV.pdf> (fundacija-prizma.si)

Slovėnijos projekte „**Active.All**“ sukurtas atminties žaidimas apie profesijas ir veiklas. Jis tinka ir ikimokyklinio, ir mokyklinio amžiaus vaikams.

Paveikslas 1: Atminties žaidimas "Active.All"

<http://aktivni-vsi.enakostspolov.si/spomin>

Slovėnijos internetinis laikraštis vaikams Časoris¹ skirtas vaikams iki 6 klasės, tėvams ir mokytojams. Lyčių stereotipai čia nagrinėjami pasitelkiant konkrečius pavyzdžius, diskusijų klausimus, informacinius šaltinius ir supratimą didinančius vaizdo įrašus. Kelios tai iliustruojančios antraštės: „Kas yra lyčių stereotipai ir kaip apie juos kalbėti?“, „Mergaitės taip pat nemėgsta valyti dulkių“, „Mergaitės irgi gali turėti trumpus plaukus!“, „Mergaitės irgi gali vairuoti traktorių. O berniukai gali šokti baletą“, „Mergaitės irgi gali bėgioti, o berniukai gali turėti ilgus plaukus“.

¹ <https://casoris.si/>

Laikraštis išleido paveikslėlių knygą „Lučka ir Tine“ (autoriai - Nina Jelen ir Miha Klenovšek, 2018 m.) apie mokslu besidominčios mergaitės Lučkos ir berniuko Tine, kuriam sekasi šokti, draugystę. Augdami dėl savo pomėgiu jie susiduria su lyčių stereotipais. Vis dėlto užaugęs Tine tampa šokėju, o Lučka - chemike. Žinutė vaikams - sekti savo varomis ir tikslais.

<https://casoris.si/wp-content/uploads/2018/04/lucka-in-tine.pdf>

Austrijoje ir Vokietijoje vykdomas projektas „**Berniukų diena**“ siekia plėsti berniukų, supažindinamų su slaugos, švietimo ir socialinio darbo profesijomis, karjeros pasirinkimo spektrą. Austrijoje pastarųjų 15 metų programą užsako federalinė Socialinių reikalų, sveikatos, priežiūros ir vartotojų apsaugos ministerija, o ją planuoja ir įgyvendina provincijų organizacijos. Pagrindinė tikslinė grupė yra berniukai nuo 7 klasės (12 - 18 metų amžiaus, dauguma - 13-15 metų amžiaus).

Berniukams organizuojamos grupinės ekskursijos arba atvirų durų dienos susipažinti su priežiūros profesijomis įstaigose, kur jau dirba vyrai. Projekto veiklos padeda berniukams supažinti su šiomis profesijomis ir suprasti, kad vyrai yra kompetentingi su rūpinimusi susijusių profesijų atstovai. Berniukai gali rinktis sritis pagal savo interesus. Kartą per metus Vienoje vyksta akcijos diena su dideliu renginiu, o kitos veiklos organizuojamos ištikus metus pagal poreikį. Seminarai siūlomi mokykloms, institucijoms arba vykdomi internetu. Projekto interneto svetainėje pateikiama mokomoji medžiaga ir informacija vaikams ir pedagogams.

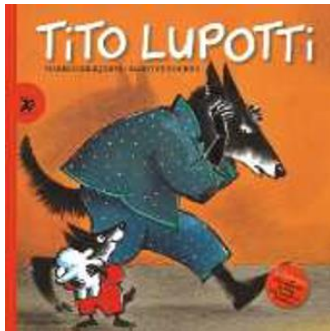
<https://www.boysday.at>

Paveikslėlių knygos ir pasakos yra vieta, kur aktyviai dekonstruojami lyčių stereotipai, įskaitant tuos, kurie susiję su berniukais, vyrais, vyriškumu ir rūpinimosi darbu. Nuo 2011 m. Italijoje naujos leidyklos (pavyzdžiui, **Settenove; EDT Giralangolo Sottosopra; Lo Stampatello**) nagrinėja lyčių stereotipus, kultūrinės smurto dėl lyties šaknis ir vaizduoja šeimos modelių įvairovę, reaguodamos į pradinių klasių vadovėlius, kuriuose pateikiami itin stereotipiniai vaizdiniai. Mergaitėms siūloma atsvara į princeses nukreiptam modeliui ir skatinama mokytis STEM dalykų, o berniukai vaizduojami situacijose, kur gali rodyti savo jausmus, žaisti su lėlėmis ir nebūtinai būti herojais.² Pavyzdžiui, pasaka „*Titas Vilkiukas*“ (pagal Judes, Marie-Odile, Bourre, Martine, 2014) skirta ketverių metų vaikams. Pagrindinis veikėjas yra vilkiukas Titas, kuris užaugęs nori tapti gėlininku, bet turi susidurti su tėvo noru supažindinti jį su medžioklės pasauliu. Istoriją formuoja dvi priešingos pasakojimo gijos. Viena, susijusi su tėvo (ir visuomenės) spaudimu Titui laikytis tradicinės vyriškos linijos, kita su Tito siekiamybe įgyti vyriškoms tradicijoms prieštaraujančią „profesiją“.

Paveikslas 2: Pasakų knygos „Tito Lipotti“ viršelis

---

² Naujosios vaikų literatūros analizę žr. Bernacchi, 2020.

Pagrindinis iliustruotos knygos *Una bambola per Alberto* (Lèle Alberto, Zolotow, Charlotte, Delacroix, 2014 m.) veikėjas yra berniukas Albertas, kuris trokšta turėti lėlę, bet priverstas taikstytis su broliu ir draugais, kurie iš jo tyčiojasi. Be to, tėvas nori, kad jis žaistų su traukiniu, kuris, neva, labiau tinka berniukams. Tačiau močiutė priverčia tėvą apsvarstyti galimybę, kad Alberto vieną dieną gali tapti geru tėvu. Šioje istorijoje ryškėja ne tik stereotipai, susiję su vyriškumu ir žaislų pasirinkimu, bet ir rūpestingumo, vyriškumo temos. Knyga tinka vyresniems nei 3 metų amžiaus vaikams.

Scosse asociacija sistemingai renka iliustruotas knygas 0-6 metų amžiaus vaikams. („Skaitymas be stereotipų. Edukaciniai leidiniai 0-6 metų amžiaus vaikams, skirti įsivaizduoti ateitį“, Fierli Elena, Franchi Giulia, Lancia Giovanna, Marini Sara, 2015). Naujus literatūros produktus siekiama pasitelkti kaip priemonę parodyti, kad galima gyventi visuomenėje nesijaučiant įkalintiems stereotipuose.

Lietuvoje kilo ginčų dėl dviejų pasakų, kuriose pasakojama tos pačios lyties asmenų meilės istorija. Neringos Dangvydės pasakų rinkinys „Gintarinė širdis“ netrukus po išleidimo buvo uždrausta. Lietuvos teismai tvirtino, kad knyga dėl homoseksualių santykių vaizdavimo yra žalinga vaikams, tačiau byla buvo perduota svarstyti Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžiajai kolegijai. EŽTT nusprendė, kad platinimo sustabdymas pažeidė Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnį. Taip buvo pažeista autorės teisė laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus. Šis pavyzdys rodo, kad yra kontekstų, kuriuose lyties klausimai tampa labai kontraversiška ir jautria politine tema.

Slovėnijos paveikslėlių knygoje „**Rozagroza ir Plavalava**“ (autorai Saša Eržen, Maruše Ivančič ir Kobrowsky, 2016 m.) pasitelkus skirtingas pagrindinių veikėjų gyvenimo situacijas su humoru aptariami socialiniai stereotipai ir atkreipiamas dėmesys į lyčių lygybės svarbą. Knyga tapo pagrindu spektakliui „Vijolašola“, kuriame apgalvotai, šmaikščiai, informatyviai ir kritiškai parodoma, kad vaikai auklėjami pagal stereotipinius lyčių vaidmenis. Dvynės Neža ir Anže supranta, kad yra labai panašios, bet kartu ir labai skirtingos. Nežai patinka laiptoti po medžius, statyti Lego kaladėles ir spardyti kamuolį, o Anžei - kepti sausainius, aprenkti lėlę ir pan. Jų tėvai nuolat primena, kas tinka mergaitei, o kas - berniukui. Tačiau sapnuose jas persekioja pabaisos Plavalava ir Rozagroza, todėl Anže ir Neža nusprendžia paspėsti pabaisoms spąstus ir jas sučiupti. Iš mėlynos ir rožinės spalvos sukuriama nauja spalva - violetinė. Tuomet jos nusprendžia nuvežti tėvus į Vijolašolą.

<http://aktivni-vsi.enakostspolov.si/slikanica>

<http://aktivni-vsi.enakostspolov.si/lutkovna-predstava>

„**Lytis svarbi! Stiprios mergaitės, stiprūs berniukai!**“ yra du teminiai langeliai (vienas skirtas vaikams nuo ketverių iki aštuonerių metų, kitas - nuo aštuonerių iki dvylikos metų). Jaunesniems vaikams skirtoje dėžutėje yra paveikslėlių, įskaitytų ir negrožinių knygų, kuriose nagrinėjami įvairūs lyčių svarbos, kūno įvaizdžio, profesijos ar seksualumo klausimai.

<https://wien.edupool.de/home?pid=30cuec60hoo57kamiqb8s3j8g7>

Center of Women's
Studies and Policies

Projektą ECaRoM bendrai finansavo Europos Komisijos Teisingumo ir vartotojų teisių, lygybės ir pilietybės programa (REC-AG), Vokietijoje - Federalinė šeimos, pagyvenusių žmonių, moterų ir jaunimo reikalų ministerija, Austrijoje - Federalinė socialinių reikalų, sveikatos, priežiūros ir vartotojų apsaugos ministerija bei Švietimo, mokslo ir mokslinių tyrimų ministerija.

Co-funded by
the European Union

Federal Ministry for
Family Affairs, Senior Citizens,
Women and Youth

Federal Ministry
Republic of Austria
Education, Science
and Research

Federal Ministry
Republic of Austria
Social Affairs, Health, Care
and Consumer Protection